

HEALTH AT A GLANCE: EUROPE 2022

STATE OF HEALTH IN THE EU CYCLE

Συνοπτική παρουσίαση

Η πανδημία είχε δραματικές επιπτώσεις στις ζωές των ανθρώπων στην Ευρώπη και σε όλο τον κόσμο. Οδήγησε σε μείωση του προσδόκιμου ζωής στην ΕΕ κατά περισσότερο από ένα έτος το 2021 σε σύγκριση με τα επίπεδα προ πανδημίας —πρόκειται για τη μεγαλύτερη μείωση που έχει παρατηρηθεί στις περισσότερες χώρες της ΕΕ μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Έως το τέλος του Οκτωβρίου του 2022, είχαν αναφερθεί περισσότεροι από 1,1 εκατομμύρια θάνατοι από τη νόσο COVID-19 στις 27 χώρες της ΕΕ. Ωστόσο, ο αριθμός αυτός συνιστά υποεκτίμηση, καθώς τα στατιστικά στοιχεία για την υπερβάλλουσα θνησιμότητα δείχνουν 300 000 επιπλέον θανάτους ως άμεσο ή έμμεσο αποτέλεσμα της πανδημίας. Πάνω από το 90 % των θανάτων από τη νόσο COVID-19 σημειώθηκε μεταξύ ατόμων ηλικίας άνω των 60 ετών. Ο αντίκτυπος της νόσου COVID-19 στη θνησιμότητα ήταν χαμηλότερος στις Βόρειες χώρες (Ισλανδία, Νορβηγία, Δανία και Φινλανδία) και υψηλότερος στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (Βουλγαρία, Ουγγαρία, Κροατία, Τσεχική Δημοκρατία, Σλοβενία, Λετονία και Ρουμανία).

Πολλοί παράγοντες εξηγούν τις διαφορές μεταξύ των χωρών όσον αφορά τη θνησιμότητα από τη νόσο COVID-19, συμπεριλαμβανομένων των προϋπαρχουσών παθήσεων και των ευπαθειών του πληθυσμού πριν από την COVID-19, του χρόνου εφαρμογής και της αποτελεσματικότητας των στρατηγικών ανάσχεσης, της αποδοχής του εμβολιασμού κατά της νόσου COVID-19 και των διαφορών ως προς την ικανότητα των συστημάτων υγείας να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στις πρωτοφανείς προκλήσεις που επέβαλε η νόσος COVID-19.

Η πανδημία είχε σημαντικό αντίκτυπο στην ψυχική και σωματική υγεία των νέων

Παρόλο που η πανδημία είχε αντίκτυπο στη ζωή σχεδόν όλων, υπήρξαν ιδιαίτερες ανησυχίες για την ψυχική και σωματική υγεία των εκατομμυρίων νέων Ευρωπαίων, των οποίων τα χρόνια της διαμόρφωσης σηματοδεύτηκαν από διαταραχές στην εκπαίδευση και στις κοινωνικές τους δραστηριότητες. Σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες, όπως το Βέλγιο, η Γαλλία, η Εσθονία, η Νορβηγία και η Σουηδία, το ποσοστό των νέων που ανέφεραν συμπτώματα κατάθλιψης υπερδιπλασιάστηκε κατά τη διάρκεια της πανδημίας, φθάνοντας σε επίπεδα επιπολασμού τουλάχιστον διπλάσια από ό,τι στις μεγαλύτερες ηλικιακές ομάδες. Πολλά παιδιά και νέοι αφιέρωσαν επίσης σημαντικά λιγότερο χρόνο σε σωματική δραστηριότητα και οι διατροφικές τους συνήθειες επιδεινώθηκαν, ενώ εμφανίστηκαν και ενδείξεις αύξησης του παιδικού υπερβολικού βάρους και της παιδικής παχυσαρκίας σε ορισμένες χώρες.

Οι ήδη καταπονημένες υπηρεσίες ψυχικής υγείας δοκιμάστηκαν από την αυξανόμενη ζήτηση για υποστήριξη της ψυχικής υγείας, σε συνδυασμό με τις διαταραχές στην παροχή φροντίδας κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Περίπου το 50 % των νέων Ευρωπαίων ανέφεραν ανεκπλήρωτες ανάγκες για φροντίδα ψυχικής υγείας την άνοιξη του 2021 και ξανά την άνοιξη του 2022. Πολλές χώρες έχουν εφαρμόσει ορισμένα μέτρα για την προστασία και τη φροντίδα της ψυχικής υγείας των νέων, ωστόσο το μέγεθος των επιπτώσεων απαιτεί περαιτέρω δράση ώστε να διασφαλιστεί ότι η πανδημία δεν θα αφήσει μόνιμα σημάδια σε αυτήν τη γενιά.

HEALTH AT A GLANCE: EUROPE 2022

STATE OF HEALTH IN THE EU CYCLE

Η διακοπή της περίθαλψης στη διάρκεια της πανδημίας δημιούργησε καθυστερήσεις στην περίθαλψη ασθενών για καρκίνο και στις εκλεκτικές χειρουργικές επεμβάσεις

Η πανδημία διατάραξε επίσης την παροχή πρωτοβάθμιας περίθαλψης, τον προσυμπτωματικό έλεγχο και τη θεραπεία του καρκίνου, τη συνέχεια της περίθαλψης για άτομα με χρόνιες παθήσεις και τις εκλεκτικές (μη επείγουσες) χειρουργικές επεμβάσεις, ιδίως στη διάρκεια των περιόδων κατά τις οποίες ίσχυαν μέτρα περιορισμού. Στη διάρκεια των πρώτων μηνών της πανδημίας την άνοιξη του 2020, οι διαταραχές στα προγράμματα προσυμπτωματικού ελέγχου του καρκίνου και στη διάζωση εξέταση από ειδικούς είχαν ως αποτέλεσμα τη διάγνωση ασθενών με καρκίνο σε μεταγενέστερο στάδιο. Πολλές χώρες κατάφεραν να αντισταθμίσουν ορισμένες από τις αρχικές μειώσεις όσον αφορά τον προσυμπτωματικό έλεγχο του καρκίνου με την κλιμάκωση των δραστηριοτήτων κατά το δεύτερο εξάμηνο του έτους. Ωστόσο, τα ποσοστά προσυμπτωματικού ελέγχου για τον καρκίνο του μαστού και του τραχήλου της μήτρας παρ' όλα αυτά μειώθηκαν κατά 6 % κατά μέσο όρο στις χώρες της ΕΕ το 2020. Οι καθυστερήσεις στον προσυμπτωματικό έλεγχο του καρκίνου μπορούν να οδηγήσουν στη διάγνωση πολλών ασθενών με καρκίνο σε πιο προχωρημένα στάδια, γεγονός που καθιστά τη θεραπεία τους πιο περίπλοκη και μειώνει τις πιθανότητες επιβίωσής τους.

Οι εκλεκτικές χειρουργικές επεμβάσεις σταμάτησαν επίσης, με αποτέλεσμα να προκληθούν καθυστερήσεις για τους ασθενείς που είναι σε αναμονή για να υποβληθούν σε τέτοιου είδους επεμβάσεις. Το 2020 πραγματοποιήθηκαν δύο εκατομμύρια λιγότερες εκλεκτικές χειρουργικές επεμβάσεις (όπως χειρουργικές επεμβάσεις καταρράκτη και αρθροπλαστικές ισχίου και γόνατος) σε σύγκριση με το 2019 σε όλες τις χώρες της ΕΕ —πρόκειται για μείωση κατά ένα έκτο σε σύγκριση με τον όγκο των επεμβάσεων πριν από την πανδημία. Αυτός ο «ελλείπων όγκος» επεμβάσεων έχει αυξήσει τους χρόνους αναμονής για τους ασθενείς που χρήζουν χειρουργικής επέμβασης, γεγονός που με τη σειρά του αυξάνει τη δυσαρέσκεια των ασθενών. Πολλές χώρες της ΕΕ έχουν παράσχει πρόσθετη χρηματοδότηση για την αντιμετώπιση αυτών των καθυστερήσεων, αλλά ο κύριος περιορισμός για την κλιμάκωση του όγκου των επεμβάσεων ήταν οι ελλείψεις εργαζομένων στον τομέα της υγείας. Παρασχέθηκαν κίνητρα στο προσωπικό για να εργάζεται περισσότερες ώρες, αλλά αυτά σαφώς είχαν όρια και ενείχαν τον κίνδυνο να οδηγήσουν σε επαγγελματική εξουθένωση και σε παραιτήσεις.

Επισημαίνεται ως θετικό στοιχείο το γεγονός ότι η ταχεία ανάπτυξη των τηλεξετάσεων στις αρχές του 2020 ευνόησε τη διατήρηση της πρόσβασης στην περίθαλψη, ιδίως για τους ασθενείς με χρόνιες παθήσεις. Παρότι είναι ενθαρρυντικό ότι η συντριπτική πλειονότητα των ατόμων που χρησιμοποίησαν την τηλεϊατρική εξέφρασε μεγάλη ικανοποίηση, ωστόσο, υπάρχουν ανησυχίες ότι ορισμένες τηλεξετάσεις παρέχουν ελάχιστα οφέλη και ότι οι τηλεξετάσεις ενέχουν κινδύνους διεύρυνσης των ανισοτήτων στον τομέα της υγείας μέσω του ψηφιακού αποκλεισμού των ηλικιωμένων, των φτωχότερων ανθρώπων και όσων ζουν σε αγροτικές περιοχές.

Οι χώρες της ΕΕ αναγνώρισαν γενικά την ανάγκη ενίσχυσης των πόρων για την αντιμετώπιση της πανδημίας. Παρά τη σημαντική μείωση του ΑΕΠ, οι κατά κεφαλήν δαπάνες για την υγεία αυξήθηκαν κατά μέσο όρο πάνω από 5 % στις χώρες της ΕΕ το 2020 και πάνω από 10 % στη Βουλγαρία, την Ουγγαρία και την Τσεχική Δημοκρατία. Ωστόσο, αρκετές από τις αδυναμίες και τα τρωτά σημεία που εντοπίστηκαν στη διάρκεια της πανδημίας εξακολουθούν να υφίστανται —κυρίως η εκτεταμένη έλλειψη εργαζομένων στον τομέα της υγείας. Σύμφωνα με πρόσφατες εκτιμήσεις του ΟΟΣΑ, περίπου το ήμισυ του συνόλου των νέων επενδύσεων που απαιτούνται για

HEALTH AT A GLANCE: EUROPE 2022

STATE OF HEALTH IN THE EU CYCLE

να καταστούν τα συστήματα υγείας πιο ανθεκτικά θα πρέπει να αφιερωθεί στην αύξηση τόσο της πρόσληψης όσο και της διατήρησης των εργαζομένων στον τομέα της υγείας μέσω της βελτίωσης των συνθηκών εργασίας.

Προτεραιότητα στην πρόληψη των μολυσματικών και μη μεταδοτικών ασθενειών

Παρότι γίνεται πολύς λόγος για το ότι οι δαπάνες για την υγεία αποτελούν επένδυση και όχι κόστος, οι προσεγγίσεις πολιτικής δεν είχαν μεταβληθεί σημαντικά πριν από την πανδημία. Οι δαπάνες για την υγεία παρέμειναν κατά κύριο λόγο επικεντρωμένες στη θεραπευτική περίθαλψη, ενώ μόλις το 3 % των συνολικών δαπανών για την υγεία διοχετεύθηκε στην πρόληψη, κατά μέσο όρο. Το 2020 οι περισσότερες χώρες της ΕΕ αύξησαν σημαντικά τις δαπάνες τους για την πρόληψη, τουλάχιστον προσωρινά, για να χρηματοδοτήσουν τις δοκιμές, την ιχνηλάτηση, την επιτήρηση και τις εκστρατείες ενημέρωσης του κοινού σε σχέση με την πανδημία. Το 2021 διατέθηκαν μεγάλοι πρόσθετοι πόροι για την ανάπτυξη των εκστρατειών εμβολιασμού κατά της νόσου COVID-19. Η ταχεία ανάπτυξη των εμβολίων συνέβαλε σημαντικά στη διαχείριση της πανδημίας: οι εμβολιασμοί εκτιμάται ότι απέτρεψαν περισσότερους από 250 000 θανάτους σε ολόκληρη την ΕΕ μόνο το 2021, παρότι τα ποσοστά εμβολιασμού μεταξύ των ευάλωτων ομάδων παρέμειναν αρκετά χαμηλά σε ορισμένες χώρες.

Στη διάρκεια της πανδημίας, πολλές ευρωπαϊκές χώρες σημείωσαν επίσης σημαντική πρόοδο στον εμβολιασμό των ευάλωτων ομάδων κατά της εποχικής γρίπης, με το ποσοστό των εμβολιασμένων ατόμων ηλικίας άνω των 65 ετών να αυξάνεται κατά περισσότερες από 10 εκατοστιαίες μονάδες σε αρκετές χώρες. Παρά κάποιες προσωρινές προκλήσεις το 2021, οι περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες κατόρθωσαν επίσης να διατηρήσουν τα προγράμματα εμβολιασμού των παιδιών.

Ένα από τα διδάγματα που αντλήθηκαν από την πανδημία είναι ότι η μεγιστοποίηση της υγείας των ανθρώπων και η ελαχιστοποίηση της έκθεσής τους σε παράγοντες κινδύνου πριν από μια κρίση είναι ζωτικής σημασίας. Η παχυσαρκία και οι χρόνιες παθήσεις, όπως ο διαβήτης και τα αναπνευστικά προβλήματα, ήταν σημαντικοί παράγοντες κινδύνου για σοβαρές επιπλοκές και θάνατο από τη νόσο COVID-19. Η πρόληψη των συμπεριφορικών και περιβαλλοντικών παραγόντων κινδύνου μπορεί να συμβάλει σε μεγάλο βαθμό στη βελτίωση της υγείας των ανθρώπων και στη μείωση του επιπολασμού των χρόνιων ασθενειών και θανάτων. Παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί όσον αφορά τη μείωση των ποσοστών καπνίσματος κατά τις τελευταίες δεκαετίες, η κατανάλωση καπνού παραμένει ο μεγαλύτερος συμπεριφορικός παράγοντας κινδύνου για την υγεία, καθώς εξακολουθεί να ευθύνεται για περίπου 780 000 θανάτους ετησίως στην ΕΕ. Η κατανάλωση αλκοόλ έχει επίσης μειωθεί την τελευταία δεκαετία, αλλά η επιβλαβής κατανάλωση αλκοόλ εξακολουθεί να ευθύνεται για σχεδόν 300 000 θανάτους ετησίως στην ΕΕ.

Οι περιβαλλοντικοί παράγοντες, όπως η ατμοσφαιρική ρύπανση και η κλιματική αλλαγή, έχουν επίσης σοβαρές συνέπειες για την υγεία και τη θνησιμότητα των ανθρώπων. Εκτιμάται ότι περισσότεροι από 300 000 άνθρωποι στην ΕΕ πέθαναν λόγω της ατμοσφαιρικής ρύπανσης μόνο από τα λεπτά αιωρούμενα σωματίδια το 2019, παρότι ο αριθμός αυτός έχει μειωθεί στις περισσότερες χώρες, καθώς οι εκπομπές μειώνονται και η ποιότητα του αέρα βελτιώνεται.

HEALTH AT A GLANCE: EUROPE 2022

STATE OF HEALTH IN THE EU CYCLE

Παρακολούθηση και βελτίωση της κατάστασης της υγείας στην ΕΕ

Η έκθεση με τίτλο *Health at a Glance: Europe 2022* («Η υγεία με μια ματιά: Ευρώπη 2022») είναι το αποτέλεσμα συνεχούς και στενής συνεργασίας μεταξύ του ΟΟΣΑ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη βελτίωση των γνώσεων ανά χώρα αλλά και σε επίπεδο ΕΕ στο πλαίσιο του κύκλου της Επιτροπής για την κατάσταση της υγείας στην ΕΕ.

Το 2016 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δρομολόγησε τον κύκλο για την κατάσταση της υγείας στην ΕΕ προκειμένου να συνδράμει τα κράτη μέλη της ΕΕ στη βελτίωση της υγείας των πολιτών τους και των επιδόσεων των συστημάτων υγείας τους. Η έκθεση με τίτλο *Health at a Glance: Europe* («Η υγεία με μια ματιά: Ευρώπη») είναι το πρώτο προϊόν του διετούς κύκλου όπου παρουσιάζονται σε κάθε άρτιο έτος εκτενή δεδομένα και συγκριτικές αναλύσεις που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τον εντοπισμό τόσο των δυνατών σημείων όσο και των ευκαιριών βελτίωσης της υγείας και των συστημάτων υγείας.

Το δεύτερο στάδιο του κύκλου είναι τα *προφίλ υγείας ανά χώρα* για όλες τις χώρες της ΕΕ. Η επόμενη έκδοση αυτών των προφίλ θα δημοσιευτεί το 2023 από κοινού με το *European Observatory on Health Systems and Policies* («Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο Πολιτικών και Συστημάτων Υγείας»), και θα αναδείξει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις προκλήσεις του συστήματος υγείας κάθε χώρας. Στη διάρκεια όλου του κύκλου, θα πραγματοποιηθεί σειρά *εθελοντικών ανταλλαγών* με τα κράτη μέλη για να συζητηθούν λεπτομερέστερα ορισμένες από τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν στον τομέα της υγείας και οι πιθανές απαντήσεις σε επίπεδο πολιτικής.

Για περισσότερες πληροφορίες, ανατρέξτε στη διεύθυνση: ec.europa.eu/health/state